

شرایط اعتبار علم اجمالی در مورد معامله

تالیف:

بهنام اسدی

(مدرس دانشگاه)

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	: اسدی، بهنام، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: شرایط اعتبار علم اجمالی در مورد معامله/تالیف بهنام اسدی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۷۷-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۳-۱۳۶.
موضوع	: معاملات (فقه)
موضوع	: *Transactions (Islamic law)
موضوع	: معاملات -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: *Transactions -- Law and legislation -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ الف ۴۶ش ۴/۱۹۰/۱ BP
رده بندی دیویی	: ۳۷۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۵۸۵۸۲

انتشارات قائمیه یار

شرایط اعتبار علم اجمالی در مورد معامله

تألیف: بهنام اسدی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: 0-77-8077-600-978

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

۱۱ مقدمه
۱۳ فصل اول
۱۳ کلیات
۱۶ تعریف و اقسام عین
۱۶ عین معین یا شخصی (خارجی)
۱۷ در حکم عین معین
۱۷ کلی
۱۸ معلوم یا معین
۲۰ ضرورت معلوم بودن مورد معامله
۲۰ عمومی بودن قاعده
۲۱ عناصر لازم برای معلوم شدن عین
۲۱ جنس
۲۲ وصف
۲۴ مقدار
۲۴ طرق رفع ابهام از عین مورد معامله
۲۴ رفع ابهام از عین معین و در حکم معین
۲۹ شیوه رفع ابهام از کلی
۳۰ نقش عرف در معلوم شدن عین مورد معامله
۳۵ فصل دوم
۳۵ شناخت علم اجمالی و علم تفصیلی در مورد معامله
۳۷ علم اجمالی و اصل اعتبار آن در قرار دادها
۳۷ تعاریف علم اجمالی در حقوق ایران

۳۸	تعریف علم تفصیلی
۳۹	مراحل تحقق علم تفصیلی
۴۰	تعریف علم تفصیلی از منظر فقها
۴۰	ابن سینا
۴۰	ملاصدرا
۴۱	صدرالمتألهین
۴۲	تعریف علم تفصیلی از منظر حقوقدانان
۴۴	شرایط اساسی صحت معامله
۴۵	تعیین جنس
۴۶	وصف مورد معامله
۴۸	تعیین مقدار
۵۰	عقودی که علم اجمالی برای تحقق آن کفایت می کند
۵۰	ضمان
۵۱	جعاله
۵۱	صلح
۵۲	هبه
۵۲	رهن
۵۳	مهریه
۵۳	مبانی پذیرش وعدم پذیرش علم اجمالی در حقوق قراردادهای
۵۳	اصل عدم اعتبار علم اجمالی در قراردادهای
۵۵	تحلیل مبانی اصل عدم اعتبار علم اجمالی در قراردادهای در مرحله اجرای قرارداد
۵۷	موارد جریان اصل صحت
۶۲	لزوم تحقق عنوان عمل در معاملات

فصل سوم ۶۵

۶۵	بررسی نظریات مربوط علم اجمالی در فقه امامیه
۶۷	علم اجمالی و تفصیلی
۶۸	چگونگی جمع علم و اجمال
۶۸	محل بحث از علم اجمالی در علم اصول
۶۹	فرق بحث در مبحث قطع و اشتغال
۶۹	نظر شیخ انصاری
۶۹	نظر آخوند خراسانی
۷۰	نظر امام خمینی
۷۱	نظریات برخی از فقها در مورد علم اجمالی
۷۱	در شبهات محصوره
۷۱	حرمت مخالفت قطعی
۷۲	وجوب موافقت قطعی
۷۳	در شبهات غیر محصوره
۷۳	نظریات برخی از حقوقدانان در مورد علم اجمالی
۷۳	نظریه تعلق علم اجمالی به فرد مردد
۷۵	نظریه تعلق علم اجمالی به واقع یا فرد
۸۱	نظریه تعلق علم اجمالی به جامع
۸۳	معلوم بودن مورد معامله
۸۵	مبیع باید معلوم و معین باشد
۸۶	تعیین مبیع
۸۷	مبانی لزوم تعیین ثمن
۸۷	مبانی عقلی
۸۷	نظم عمومی

فصل چهارم ۸۹

- ۸۹ جایگاه علم اجمالی در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه
- ۹۱ معین بودن ثمن
- ۹۱ مفهوم معین بودن
- ۹۱ تعریف معین بودن
- ۹۲ قلمرو معین بودن
- ۹۲ تردید در اشیاء مثلی و قیمی
- ۹۴ تعهد تخیری و تعهد بدلی (اختیاری)
- ۹۸ ایجاب مردد
- ۹۹ شروط مردد
- ۱۰۱ ضمانت اجرای معین نبودن ثمن
- ۱۰۲ معلوم بودن ثمن
- ۱۰۲ مفهوم معلوم بودن
- ۱۰۲ تعریف معلوم بودن
- ۱۰۵ مقایسه اشتباه و معلوم نبودن
- ۱۰۶ حدود معلوم بودن
- ۱۰۹ ضابطه معوض یا غیر معوض بودن معامله
- ۱۱۱ ضابطه مغایرت یا مسامحه‌ای بودن معامله
- ۱۱۳ ضابطه عرفی
- ۱۲۰ مبانی علم اجمالی در معامله در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه
- ۱۲۰ وجه اشتراک مبانی علم اجمالی در معامله در حقوق مدنی ایران
- ۱۲۲ ضرورت معلوم بودن مورد معامله
- ۱۲۲ عمومی بودن قاعده
- ۱۲۳ وجه اشتراک مبانی علم اجمالی در معامله در فقه امامیه
- ۱۲۶ مبانی عدم اعتبار علم اجمالی در معامله در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه

۱۲۸ مبانی عدم اعتبار علم اجمالی در فقه امامیه
۱۳۰ احادیث و روایات
۱۳۱ بحث سندی
۱۳۱ بحث دلالت
۱۳۳ منابع و مأخذ
۱۳۵ الف) منابع فارسی
۱۳۶ ب) منابع عربی

چهارمین کتاب تالیفی ام را تقدیم می‌کنم به

روح پدر عزیزم و حضور همیشه گرم و غرور انگیز مادرم که تمام موفقیت

هایم را مدیون دعای خیر این دو عزیز هستم....

مقدمه

برابر ماده ۲۱۶ قانون مدنی، مورد معامله نباید مبهم باشد؛ یعنی از لحاظ جسم و وصف و مقدار باید معلوم و مشخص باشد، مگر "در موارد خاصه که علم اجمالی به آن کافی است" در این که در چه مواردی علم اجمالی کافی است و ضابطه آن چیست، علمای حقوق اختلاف نظر دارند. بعضی از استادان حقوق "موارد خاصه" را مواردی می دانند که در قانون تصریح شده است، مانند دین مورد ضمان یا نوع تجارتي که عامل (مضارب) در مضاربه باید انجام دهد برخی دیگر از حقوق دانان با استفاده از پاره ای موارد قانونی بر آنند که فقط در عقود مسامحه (عقود مبتنی بر تسامح و احسان) علم اجمالی کافی است برخی دیگر از استادان حقوق نظریه مختلطی را پذیرفته و گفته اند: "هم در عقود مسامحه و هم در عقود دیگری که نیازهای اجتماعی ایجاد کند علم اجمالی به موضوع معامله کفایت می کند" و در ضمن اشاره کرده اند که نیازهای اجتماعی را قانون گذار باید تشخیص دهد و نباید تشخیص آن را به قاضی واگذار کرد. قانون مدنی ایران بر پایه فقه امامیه استوار گردیده است. ادعای جدایی کامل قانون مدنی از فقه و بی نیازی از منابع اسلامی، ادعایی بی اساس است. با اینحال باید اذعان کرد که سازمانهای حقوقی ما چنان است که آگاهی از قواعد و مبانی فقه اسلامی، در عین حال که کمال ضرورت را دارد، برای مطالعه و تحقیق پیرامون مسائل مدنی کافی نیست. لذا امروزه، باید نیازهای جدید را با اجتهاد نوین و قواعد تکامل یافته پاسخ داد. در حقوق ما یکی از شرایط صحّت هر عقدی معلوم بودن مورد معامله به طور کامل و تفصیلی است که این اصل از اصول عقلی بوده که شارع مقدّس اسلام هم تأکید خاصی بر آن داشته است. اما قانونگذار ما به طور استثنایی علم اجمالی را نیز برای صحّت برخی موارد کافی دانسته است که تعریف و مصادیق این علم استثنائاً معتبر، در حقوق ما مبهم و مورد اختلاف است.

فصل اول

کلیات

